

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Генерал-мајор **РАЈКО ТАНАСКОВИЋ**

„НЕКА ИСКУСТВА ИЗ РЕШАВАЊА ТАКТИЧКИХ ЗАДАТАКА“

Познато је да је за правилно решавање тактичког задатка потребно, пре свега, да онај који га решава добро схвати у чему је суштина добивеног задатка, па тек онда да приступи његовом решавању. Међутим, метод који писац¹⁾ предлаже да се користи при схватању задатка и процени ситуације мислим да није најсрећније изабран. Исто тако, по моме мишљењу, не би требало на основу појединих случајева и субјективног гледања вршити уопштавања и то сматрати за појаву која треба да буде карактеристична за нашу праксу, поготову кад она таква није. Тако, на пример, у своме досадашњем раду на решавању тактичких задатака у трупи, школи и командантским путовањима, нисам наишао ни на један случај да би официр који решава тактички задатак донео тако драстично погрешну одлуку, да пробија положаје који су већ пробијени, као што је то у примеру који писац у чланку наводи. Истина, немам никаквог искуства са испита за чинове, и зато не искључујем могућност таквог случаја на испиту.

Писац сматра да основни узрок несхватања задатка лежи у неправилном прилажењу задатку, јер „... појединци веома брзо приступају процени ситуације, такорећи док га још нису честито ни прочитали...“. Одмах затим писац прелази на решавање проблема и предлаже метод по коме решавалац треба неколико пута да прочита задатак у целини да би потпуно разумео све елементарне податке у њему, па тек после тога да приступи схватању задатка уз поновно читање само оног дела задатка у коме се говори о задацима претпостављене команде, своје јединице и суседа. Уочава се одмах да писац одваја читање задатка од његовог схватања. Мислим да је непотребно доказивати да се та два посла не могу одвојити, јер је, с једне стране, логично да без читања задатка (који се добија у писменој форми) не може бити ни говора о његовом схватању, а с друге стране, поставља се питање: какве резултате може дати неколико пута поновљено читање задатка ако то истовремено није и мисаони рад решавача?

По моме мишљењу, чим командант прими задатак и отпочне са читањем, он истовремено отпочиње и процес рада на схватању задатка. Зато је тешко и претпоставити да ће команданту бити потребно да неколико пута чита задатак ако при читању тактички мисли о ономе што у задатку пише.

¹⁾ Пуковник Јован Теодоровић: Искуства из решавања тактичких задатака — Војно дело бр. 10/1954 г.

Остајући доследан својој првобитној концепцији о строгој подели процеса рада решаваоца на: читање задатка, схватање задатка и процену ситуације, писац предлаже одређени начин за тај рад који може одвести шаблону иако се писац баш бори против шаблонског рада, што се види из разматрања о методу процене елемената ситуације. На извештај шаблонизам, може се рећи, наводи и пишчево разматрање о суштини схватања задатка и процене ситуације, као и покушај да се поставе фиксне границе између та два појма. Јер, поставља се питање: да ли командант може и сме да се искључи из размишљања о томе на који ће начин извршити постављени задатак, и то баш онда кад врши схватање задатка по питању „какав задатак извршава претпостављена јединица и каква је замисао њеног команданта за извршење тог задатка“? Ја мислим да не може, сем у случају ако командант том приликом мисли о нечем другом, а не о задатку. Тако исто, и по другим питањима из схватања задатка која писац наводи („у чему је суштина задатка моје јединице“ и „какав је међусобни однос задатка моје јединице и задатака суседа“) немогуће је размишљати о задатку а да се у извесном степену том приликом не размишља и о могућностима његовог извршења.

Ја мислим да на процену ситуације треба шире гледати и да она уствари почиње од момента пријема задатка, а завршава се, по теорији, доношењем одлуке од стране команданта. Међутим, у пракси, када командант донесе одлуку, он и даље продужава са радом на разјашњењу и процени ситуације, тј. шаље извиђачке органе, појачава рад на прикупљању података о непријатељу и земљишту, итд. — једном речи, наставља рад на добијању што јасније слике о стању на бојишту, а то је уствари рад на процени ситуације.

Несумњиво је да се ниједан командант, само због тога што је процес рада на процени ситуације завршен и донета одлука, неће одрећи могућности измене или допуне већ донете одлуке ако је даљим радом дошао до нових сазнања која су од утицаја на одлуку. Према томе, читање задатка (или пријем задатка усменим путем) и његово схватање (или, како се још назива студија, проучавање или разумевање задатка), јесу само *елементи процене ситуације*. Наравно, било би погрешно сматрати да у процесу процене ситуације није потребно задржати се детаљније на анализи свих њених елемената и разматрати их у њиховој укупној повезаности. О овоме је и разматрање писца чланка, по мом мишљењу, сасвим правилно, само се поставља питање да ли при мирнодопском решавању тактичких задатака, због неких „школских“ — по моме мишљењу неоправданих разлога — треба правити вештачку поделу у мисаоном раду команданта који решава добивени борбени задатак или се у том погледу треба придржавати ратне праксе, у којој се та подела није вршила.

Сам проблем који писац разматра заслужује да му се посвети пажња, само ја сматрам да узроке грешака приликом решавања тактичких задатака не треба тражити искључиво у методу рада на решавању задатака, већ и на другој страни. Постоје, по моме мишљењу,

два основна узрока који условљавају озбиљније тактичке грешке при решавању задатака, и то: карактер т.зв. основног задатка и формализам у методу рада на припреми одлуке. Но, поред тога, решаваоци задатака обично се не уводе у ситуацију постепено, већ одједном добијају целу ситуацију (општу и конкретну ситуацију своје јединице), те имају утисак као да су падобраном бачени у сасвим непознату средину. Јасно је да овако много података добијених одједном и заједно са задатком за своју јединицу причањава решаваоцу задатка велике тешкоће, како у разматрању тих података, тако и у схватању задатка. Када би се решаваоцима раније давала општа ситуација, онда би они могли лакше и да схвате задатак, јер би се по времену одвајало упознавање са општом ситуацијом од упознавања са конкретним задатком. Пример који је писац навео то најбоље потврђује, без обзира што је он из њега извукао закључке по другим питањима, који су и по мом мишљењу сасвим тачни.

Што се тиче основног задатка, често пута се у њега не уносе ни минимални подаци који су потребни да би решавалац имао довољно елемената за разумевање задатка и његово решење. Није редак случај да је тих података знатно мање него што би их одговарајући командант знао у конкретним ратним условима. У рату потчињени команданти живе у ситуацији на пољу боја, и на разне начине прате њене промене, и то било да су непосредно ангажовани у борби било да очекују увођење у бој. Сем тога, претпостављени команданти дужни су да редовно обавештавају своје потчињене о развоју догађаја који могу имати утицаја на њихова дејства, а поготову ако се ради о јединици у другом ешелону (пример који је писац навео). У рату ће претпостављени командант не само обавештавати команданта другог ешелона о развоју догађаја, него ће овај последњи најчешће бити уз свог претпостављеног старешину и уз њега и сам пратити ток борбе све до увођења у бој своје јединице. Други ешелон је један од битних елемената борбеног поретка једне јединице, те и његов командант не би смео да буде необавештен о ситуацији. Дакле, много података које би потчињени команданти у рату знали, често решаваоци задатка не добијају у основном задатку. Истина, тешко је да се у једном пасусу основног задатка, сажето обухвати све оно што би потчињени командант у стварности знао при пријему задатка и даље дознавао од свог претпостављеног кроз одлуку, извиђање, борбену заповест, организацију садејства, итд. Из примера наведеног у чланку види се да је командант пука, чији је пук био у другом ешелону, донео одлуку да пробија већ пробијену непријатељску одбрану. Ако наведени решавалац задатка у улози команданта пука из другог ешелона није био у току догађаја пре добијања задатка, онда је лако могао да погреши, пошто, по моме мишљењу, није имао основне елементе за одлуку, јер наређење да „што пре избије у рејон села А и Б и створи повољне услове за уништење непријатељских снага у рејону Х и увођење тенковске резерве у правцу с. К“ није било довољно за рад. Поготову се може рећи да је ово наређење пружало недовољно података за рад

ако се од овог команданта тражило да на основу њега врши схватање задатка, процену ситуације, итд., тј. да обави све радње из организационог процеса. С друге стране, ако је тај командант имао све потребне податке које би и у конкретној ситуацији морао имати, онда је само могла бити по среди тотална психичка индиспозиција за рад и размишљање у том моменту. Но, ја мислим да овде није била у питању индиспозиција него непотпун задатак.

Формализам у раду при решавању тактичких задатака, по моме мишљењу, последица је стриктног придржавања одређених методских и организационих шема од стране решаваоца. И сам писац је добро уочио да се често пута приликом процене ситуације иде устаљеним редоследом, тј. врши се процена појединих тактичких елемената, без обзира на њихову тренутну важност и актуелност. Међутим, ово је само једна од основних грешака у методу процене ситуације, која решаваоца задатка наводи на шаблонски рад. Још већи узрок те појаве, по моме мишљењу, лежи у постављању задатка, односно у наставним питањима која треба решавалац да обради. Наиме, ако се од сваког официра који решава задатак (у школи, на испиту, на путовању, итд.) буде увек тражило да писмено оформи: схватање задатка, процену ситуације (или само закључке из процене ситуације), одлуку и борбену заповест, онда ће то неминовно довести решаваоце до формализма и шаблонског рада. Јер, пре свега, ако се тражи да решавалац задатка пише и оформљује као докуменат и оно што у рату никада неће писати, и да при томе по строгом критеријуму издиференцира и одреди шта све треба да уђе у те поједине документе, очигледно је да се он тешко може снаћи, а поготову ако је за сав тај рад дато мало времена. И, наравно, хтели ми то или не, решавалац задатка је, уместо да мисли о одлуци, принуђен да своје размишљање концентрише на форме писменог састава, који је обавезан да сачини. Мислим да нема никакве потребе тражити од официра при решавању тактичких задатака да пишу оно што у рату не би писали, пошто за то не постоје никакви оправдани разлози па ни „школске“ или „наставне“ природе.

По моме мишљењу, довољно је да се од решаваоца задатка захтева да оформи одлуку или борбену заповест, а да му се више времена остави за њихову анализу. Наравно, ово се не би односило на обраду комплексних задатака у школама, где су слушаоци обавезни да се упознају и са обрадом свих борбених и радних докумената. На анализи, кроз одбрану донете одлуке, може се видети у потпуности како је решавалац схватио задатак, проценио ситуацију, итд. Јер, рад до доношења одлуке претставља уствари мисаони рад команданта, његову студију, анализу (личну и са органима штаба), итд. — што ће сваки командант у стварности вршити на њему својствен начин, па сматрам да није потребно да се све то при извођењу задатка оформљује у посебна документа, већ је довољно оформити само одлуку или заповест која претставља резултат целог овог мисаоног процеса. Дакле, потребно је стално усавршавати метод решавања тактичких задатака и проналазити такве форме које ће бити најприближније ратним условима, јер ће оне дати и највеће резултате.